

Enheten för EU:s inre marknad

YTTRANDE
2018-11-13 Dnr 2018/01416-2

Justitiedepartementet

Yttrande om genomförande av student- och forskardirektivet (Ds 2018:37)

Ert dnr: Ju2018/04280/L7

1 Inledning

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kommerskollegiums uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberalisering av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

På Kommerskollegium finns funktionen Solvit¹, ett informellt nätverk som Europeiska kommissionen initierat och som syftar till att lösa hinder på den inre marknaden orsakade av myndigheter. Företag och privatpersoner som stöter på sådana hinder, kan få kostnadsfri hjälp av Solvit. Hjälpen fungerar som ett alternativ till en rättslig process och många gånger kan problemet lösas snabbare än om den klagande går den formella vägen och anmäler hindret till kommissionen eller till en nationell domstol.

Genom anmälningarna till Solvit får Kommerskollegium insyn i vilka problem som EU-medborgare och deras familjemedlemmar stöter på i Sverige och övriga EU-länder. Kommerskollegium har mot denna bakgrund valt att begränsa yttrandet till att främst utgå från vår erfarenhet från Solvit och vår handelspolitiska verksamhet.

¹ http://ec.europa.eu/solvit/index_sv.htm.

2 Generella synpunkter

Direktiv 2016/801 skulle ha införlivats i svensk lagstiftning senast den 23 maj 2018.² Dock, enligt Justitiedepartementets promemoria, ska direktivet införlivas i nationell rätt och träda i kraft den 1 juli 2019. Kommerskollegium vill påpeka att ett försenat införlivande av ett EU-direktiv i nationell lagstiftning innebär att direktivet kan få s.k. vertikal direkt effekt.³ Kommerskollegium välkomnar därför en snabb implementering av de nya lagförslagen.

3 Särskilda synpunkter

3.1 Ett-års krav för personnummer

Enligt folkbokföringslagen kan utländska medborgare bli folkbokförda i Sverige och få ett svenskt personnummer om de kan uppvisa att de kommer att stanna i Sverige under minst ett år.⁴ Tredjelandsmedborgare som ansöker om uppehållstillstånd i enlighet med direktivet kan beviljas tillstånd för en kortare period än ett år.⁵ Detta innebär att de inte kommer att tilldelas ett personnummer.

Kommerskollegium har tidigare lyft, senast i sin Solvit-rapport 2017,⁶ att personnumret har en stor betydelse i det svenska samhället. Ett liv utan personnummer i Sverige kan innebära att många tjänster och varor är svåra att få tillgång till, eller är inte tillgängliga alls. Med anledning av detta vill Kommerskollegium särskilt nämna artikel 22 i direktivet, vilket behandlar likabehandling.

Direktivet framhåller vikten av att tredjelandsmedborgare som omfattas av dess lydelse ska likabehandlas med medborgarna i det berörda medlemslandet, framförallt gällande tillgång till olika varor och tjänster i medlemslandet.⁷ Inom Solvit-nätverket inkommer det årligen många (ca. 20 %) ärenden, mejl och samtal som rör EU-medborgare eller deras familjemedlemmar från tredjeland som har problem med tillgång till tjänster och varor (t.ex. öppna bankkonto, skaffa gymkort och utnyttja tjänster hos olika myndigheter) på grund av att personnummer saknas.

Kommerskollegium vill därför anmärka att ett-års kravet för ett personnummer, som föreskrivs i nationell rätt, i dessa fall kan leda till att Sveriges sätt att införliva direktivet kan ifrågasättas.

² Artikel 40 direktiv 2016/801/EU.

³ Principen om vertikal direkt effekt av direktiv som utvecklats av EU-domstolen i bl.a. C-41/74, *Van Duyn v Home Office* (para 12) och C-152/84, *Marshall v Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority* (para 48).

⁴ 3 § Folkbokföringslag (1991:481).

⁵ 5 b kap. 2 – 9 §§ Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

⁶ *Solvit Sverige 2017 – Ett urval intressanta ärenden under året*, (ISBN 978-91-88201-37-9).

⁷ Artikel 12.1 g direktiv 2011/98/EU.

3.2 Handläggningstider för uppehållstillståndsärenden hos Migrationsverket

Solvit Sverige har fått in många anmälningar som rör långa handläggningstider för bl.a. uppehållskort enligt rörlighetsdirektivet. Enligt EU-rätten ska ett uppehållskort utfärdas inom sex månader, vilket Migrationsverket inte kan uppfylla.⁸ Anledningen till dessa långa handläggningstider, som alltså kan sägas strida mot EU-rätten, beror på hög arbetsbelastning och bristande resurser hos Migrationsverket.

Kommerskollegium vill därför lyfta fram vikten av snabb och effektiv handläggning hos Migrationsverket för att direktivets föreskrivna tidsfrister ska kunna upprätthållas.⁹

3.3 Allmän tillgänglighet av information om gällande arbetsvillkor i Sverige

Svensk arbetsrätt präglas till stor del av kollektivavtal som tillhandahålls av arbetsmarknadens parter. Offentligt tillgänglig information om arbetsvillkoren i Sverige är bristande, vilket enligt vår bedömning kan bli ett problem för praktikanter som omfattas av direktivet.

Direktivet framhäver vikten av att en sökande praktikant visar att dennes praktikavtal uppfyller de krav som fastställs i nationell rätt, kollektivavtal eller praxis i den berörda medlemsstaten.¹⁰ Kommerskollegium anser att promemorian är otydligt gällande vilken betydelse och vikt som kommer att läggas på praktikavtalets överensstämmelse med svenska kollektivavtal och arbetsrättspraxis vid handläggning hos Migrationsverket.

Kommerskollegium har inte i övrigt några synpunkter på de förslag och bedömningar som redovisats i promemorian.

Agnès Courades Allebeck
Enhetschef

Andrea Soldan
Utredare

⁸ Artikel 10 direktiv 2004/38/EG.

⁹ Artikel 34.1-2 direktiv 2016/801/EU.

¹⁰ Artikel 13.1 a direktiv 2016/801/EG.